

УДК 330.341.1:336

Левченко Н.М.

д.держ.упр., проф. кафедри бізнесу та управління НУ «Запорізька політехніка», м. Запоріжжя, Україна

ВЕКТОРИ РЕФОРМУВАННЯ МЕХАНІЗМУ ВУГЛЕЦЕВОГО ОПОДАТКУВАННЯ В УКРАЇНІ

В умовах загострення проблеми зміни клімату питання пошуку дієвих інструментів обмеження викидів парникових газів суттєво актуалізуються. Наразі найбільш ефективними вважаються цінові інструменти, до числа яких, насамперед, належить податок на викиди вуглецю. За своєю сутністю він є ціною, яку забруднювач має сплатити за кожен тону викидів CO₂. Натомість в кожній з країн він набуває різної форми. Зокрема, або ж у вигляді акцизних податків на енергоресурси чи податку на виміряну або оцінену емісію даного парникового газу (emission base carbon tax), або ж у вигляді податку на споживання енергоресурсів (fuel base carbon tax), ставки якого диференційовано залежно від вмісту вуглецю в паливі та ін.

Чітко усвідомлюючи архітектуру реформування вуглецевого оподаткування в Україні постає питання його дизайну. Як на нашу думку, він має бути багаторівневим, тобто передбачати здійснення реформування на національному, галузевому та макrorівні. Так, на національному рівні задля оптимізації механізму вуглецевого оподаткування та прискорення процесу декарбонізації, зокрема, металургійного бізнесу, як одного з лідерів генерації викидів вуглецю, необхідно:

по-перше, укласти з ЄС Угоду про еквівалентність (Agreement of Equivalence), в якій чітко визначити умови декарбонізації;

по-друге, змінити характер вуглецевого оподаткування з компенсаційного на стимулюючий (керуючись при цьому принципом максимально можливого наближення вітчизняного законодавства до законодавства ЄС) та внести зміни й доповнення до ПКУ, зокрема, в частині:

- сплати забруднювачами навколишнього середовища вуглецевого податку, а саме до п.5 ст.242 ПКУ щодо бази оподаткування податком шляхом передбачення її зменшення на суму екоінвестицій, фактично витрачених платниками у звітному періоді на реалізацію інноваційних проєктів з екологічної модернізації виробництва та забезпечуючих отримання еко ефекту, підтвердженого звітністю з моніторингу та верифікації викидів CO₂;

- сплати ПДВ промисловими підприємствами з операцій з рециклінгу відходів внести доповнення до п.1.2 та п.1.3 ст.195 ПКУ стосовно операцій з рециклінгу відходів металургійних підприємств. Тобто пункт 1.2 ст.195 ПКУ доповнити п.п.:

д) за нульовою ставкою оподатковуються операції з постачання товарів, виготовлених внаслідок рециклінгу відходів металургійних підприємств;

Водночас п.п.1.3 ст.195 ПКУ доповнити:

г) за нульовою ставкою оподатковуються послуги з енерго- та теплопостачання за умови використання для їх надання відходів металургійних підприємств;

по-третє, створити на основі існуючих фрагментарних регулятивних актів цілісну й дієву нормативно-правову базу з регулювання викидів парникових газів, повністю адаптовану до глобальних міжнародних угод та норм Європейського Союзу, а також норм Бюджетного кодексу України;

по-четверте, запровадити систему торгівлі квотами, як більш дієвого інструменту декарбонізації, що дозволить швидше розпочати вихід на європейський рівень та інтеграцію у систему торгівлі EU-ETS, оскільки затягування ж із запуском СТВ шкодить репутації України як надійного учасника глобальних процесів з протидії зміні клімату, а також збільшує ризики можливого застосування до металопродукції, що походить з України, прикордонного вуглецевого коригування (Carbon border adjustment mechanism), який застосовуватиметься до імпорту певних енерго- та вуглецеємних товарів, що надходитимуть з-за меж ЄС. Для України такий механізм може стати перешкодою на шляху до подальшого нарощення обсягів експорту та його диверсифікації на європейському напрямку.

Таким чином, за результатами дослідження встановлено, що поглиблення проблеми зміни клімату та глобального потепління, загострення екологічних ризиків функціонування національних економік країн світу зумовлюють нагальність пріоритизації заходів зі скорочення викидів парникових газів. Акцентовано, що найбільш дієвими інструментами обмеження викидів парникових газів у світовій практиці вважаються цінові інструменти, до числа яких, насамперед, належить вуглецеве оподаткування. Констатовано неефективність діючої в Україні моделі вуглецевого оподаткування та аргументовано причини її бездієвості.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Податковий кодекс України.	URL:
https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text	
2. Бюджетний кодекс України.	URL:
https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text	